

הישיבה השלוש-מאות-וחמישים-ושמונה של הכנסת השתים-עשרה

יום שני, ט' בטבת התשנ"ב (16 בדצמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

חסינות המשתתפים במשאומתן לשלום (הוראת שעה), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת אברהם בורג; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון) – עתירה לבית-המשפט לעניינים תחוקתיים), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת משה שחל; הצעת חוק-יסוד: זכויות היסוד של האדם, התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת משה שחל; הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון) – ניהול פנקסים), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק הגנת סמלים (תיקון), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת דוד ליבאי; הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון) – פרסומים מותרים והתיישנות), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת דוד ליבאי; הצעת חוק העברת מע"צ למשרד התחבורה, התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת אלי דיין; והצעת חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון) – כיסוי הוצאות מיגון), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת יוסי גולדברג.

עוד הונחו על שולחן הכנסת החלטות ועדת הכספים המאשרות הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (חוקונים מס' 43, 48 ו-49), התשנ"ב – 1991; בצו היטלי סחר (היטל בטחה על ייצוא טובין) – הגנה על הייצור המקומי), התשנ"ב – 1991; בצו היטלי סחר (היטל בטחה על ייצוא טובין – הסדרת ייצור, ביקוש וצריכה) (מס' 2), התשנ"ב – 1991. תודה רבה.

ב. שאלות ותשובות

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחרונה מונו שלושה דירקטורים חדשים מקרב הציבור לדירקטוריון כ"ל, וכך נוצר קוורום מינימלי המאפשר להמשיך בפעילות העסקית. נוסף על כך הועברה רשימת מועמדים לשמש דירקטורים בכ"ל על-ידי משרד האוצר לחתימת שר התעשייה והמסחר (בין אמצע יולי לאמצע ספטמבר 1991), והיא טרם הוחזרה למשרד האוצר.

רשימה זו כוללת את אנשי האוצר הבאים: שלום זינגר, מנכ"ל האוצר; דוד ברודט, הממונה על התקציבים; ירום אריאב, סגן הממונה על התקציבים. נציגי ציבור: עופר נמרודי ומרדכי יונה.

היו"ר ד' שילנסקי:
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב – 1991, של חבר הכנסת אברהם שוחט; והצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 34), התשנ"ב – 1991, של חברת הכנסת נאוה ארד.

לדיון מוקדם – הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (הארכת מועדים), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת יאיר צבן; הצעת חוק דמי הבראה (פטור ממס הכנסה), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (ביטול סמכות), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת אברהם שוחט; הצעת חוק מימון רפואי לנפגעי אלימות כמשפחה, התשנ"ב – 1991, מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק הסדרים לשעת-חירום כמשק המדינה (תיקון) – הודעה על זכאות לקצבאות ילדים), התשנ"ב – 1991, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הסעיף הבא: שאלות ותשובות. אני מזמין את סגן שר האוצר להשיב על שאלות.

4121. מינוי דירקטוריון ב"כימיקלים לישראל"

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר האוצר ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

חילוקי דעות בין שר האוצר לבין שר התעשייה והמסחר מונעים מינויים של דירקטורים בחברת כ"ל – "כימיקלים לישראל". עיכוב זה פוגם ביכולת החברות להמשיך בפעילותן העסקית, בהעדר קוורום.

ברצוני לשאול:

מתי ימונו הדירקטורים בחברת כ"ל ובחברות-הבנות?

וחברת "בזק" להנפיק בעתיד את מניות "בזק" וחברות ממשלתיות נוספות בשיטה הקיימת או שמא יונפקו במחירי מינימום אטרקטיביים, ללא מחיר מקסימום, כדי שהשוק יקבע את שווי ניירות הערך, ובכך יימנעו רווחים קלים על חשבון תאגידים השייכים לציבור?

תשובת סגן שר האוצר י' עזון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בקשר לקביעת המחיר ומבנה ההנפקה, יש לזכור כי היתה זו הנפקת האקוויטי הגדולה ביותר שהיתה אי פעם בשוק ההון המקומי, ולכן היתה אירודאות רבה באשר ליכולת קליטת הצעת המכר וההנפקה עליידי השוק והתנהגות המניה לאחר ההנפקה. יש לציין, כי אחרי ההנפקה הראשונה היתה טענה, שנדרש מחיר גבוה מדי תמורת המניה, ואומנם התנהגות שערי המניות ביטאה תחושה זו. טענה זו הועלתה שוב עליידי החתמים במכירה השנייה.

במקרה הנדון, יש לזכור שפורסמו דוחות כספיים אחרי ההנפקה ומחיר המניה עלה, ככל הנראה, גם בעקבות כך.

2. אשר לטענה כי ניתן לקבוע "מחירי מינימום אטרקטיביים, ללא מחיר מקסימום, כדי שהשוק יקבע את שווי ניירות הערך, ובכך יימנעו רווחים קלים" — הרי קביעת מחירי מניות אטרקטיביים ללא מחירי מקסימום לא היא המביאה לתוצאה ש"השוק קובע את המחיר". השוק קובע מחיר בכל מקרה, וגם אם קיים מחיר מקסימום השוק יעקוף זאת ויקבע מחיר עליידי חיתום יתר, שיתבטא בעליית מחיר לאחר ההנפקה.

4376. דירקטורים הפועלים ללא חתימת השר

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר האוצר ביום י"ט בכסליו התשנ"ב (26 בנובמבר 1991):

בעיתון "מעריב" מתאריך 9 בנובמבר 1991 התפרסם, כי יושבי-ראש חפ"ת — חברה לפיתוח מפעלי תיירות, מר איתן רוזנמן, מכהן בתפקידו זה ללא חתימת השר.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן — כמה דירקטורים פועלים כיום ללא חתימת השר?

תשובת סגן שר האוצר י' עזון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מר איתן רוזנמן מונה עליידי דירקטוריון החברה לכהן כיושבי-ראש הדירקטוריון.

על-פי החוק, המינוי טעון אישור השרים לאחר התייעצות עם רשות החברות הממשלתיות. המינוי טרם אושר עליידי שני השרים, ולכן מינויו כיושבי-ראש דירקטוריון טרם כנס לתוקף. דירקטוריון החברה בוחר במר רוזנמן, מדי ישיבת דירקטוריון, כיושבי-ראש הישיבה.

2. כיום יש 11 דירקטורים, שנבחרו עליידי הדירקטוריון לכהן כיושבי-ראש הדירקטוריון, ומינוים טרם אושר עליידי השרים האחראים לחברה.

4381. מרכז ההדרכה של המכון לפיריון העבודה והייצור

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר האוצר ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

4271. יושבי-ראש בשכר בחברות ממשלתיות

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר האוצר ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

ברצוני לשאול:

1. מה היתה ההחלטה של רשות החברות בעניין יושבי-ראש בשכר בחברות ממשלתיות? אימתי מותר למנות יושבי-ראש במשרה מלאה, יושבי-ראש בשכר? מתי מותר להצמיד רכב ליושבי-ראש או להעניק לו שירותי לשכה, מזכירות וכו'?

2. כמה יושבי-ראש במשרה מלאה יש כיום בפועל ובאילו חברות? כמה יושבי-ראש יש במשרה חלקית ובאילו חברות? לכמה יושבי-ראש מוצמדים רכבים אישיים, לכמה יושבי-ראש נמסרו לשכות — באילו חברות ומה היא ההצדקה העניינית לכך?

תשובת סגן שר האוצר י' עזון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדיניות רשות החברות הממשלתיות היא, כי רק בחברות הגדולות ביותר, המסוגלות בשתי הרמות הגבוהות (סיווג 9 ו-10), יש מקום להעסקת יושבי-ראש פעילים בשכר.

2. כיום מכהנים יושבי-ראש פעילים בשכר בעשר חברות ממשלתיות. רובם נהנים משכר ומתנאי העסקה הזהים לאלו של מנכ"ל החברה. אלו החברות שבהן מכהנים יושבי-ראש פעילים בשכר עם רכב צמוד: התעשייה האווירית; חברת החשמל; "כימיקלים לישראל"; תע"ש — התעשייה הצבאית; בתי-הזיקוק; "מבני תעשייה"; "עמידר".

החברות שבהן מכהנים יושבי-ראש פעילים במשרה חלקית ללא רכב הן: "מקורות", "שקם" ובנק החקלאות. ליושבי-ראש שאינו פעיל בשכר לא מוצמד רכב והוא זכאי להחזיר הוצאות רכב ואש"ל ככל דירקטור אחר.

חברות נוהגות להעמיד לרשות יושבי-ראש הדירקטוריון שירותים הדרושים לו לצורך מילוי תפקידו. החלטה בנושא כזה היא של הדירקטוריונים של החברות.

4297. הנפקות של "בזק" ושל חברות ממשלתיות

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר האוצר ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

נוכח העובדה שבחודשים הקרובים מתכננת הממשלה הנפקות נוספות של "בזק" ושל חברות ממשלתיות, ושחברה גדולה המנהלת תיקי ניירות ערך מסבירה בדף מידע לציבור לקוחותיה כי חברות מספר, ובכללן חברת "בזק", הנפיקו במחירים הנמוכים משמעותית ממחירי השוק — קשה להסביר מדוע הסכימו החברות להנפיק במחיר נמוך יחסית ולזכות בחתימות יתר אדירות, כאשר מבחינתן עדיף היה להעלות את מחיר ההנפקה כלי לסכן, ולו במעט, את הצלחתה.

עוד נטען עליידי החברה הנ"ל, כי השוק הראשוני אינו משוכלל דיו והחתומים מנצלים את חוסר ניסיון של חברות ואת רצונן של אלה להנפיק ב"שוק טוב", כדי להוריד את מחירי ניירות הערך, ובכך להקטין את הסיכון החיתומי.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה קביעת החברה הנ"ל בדבר הורדת מחיר מלאכותית של מניות הנפקת "בזק" עליידי חתמים?

2. האם יש כוונת האוצר, רשות החברות הממשלתיות

הממשלה את ועדת השרים לענייני הפרטה להחליט, על דעת הממשלה, לסגור את יחידת מרכז ההדרכה של המכון. עוד נקבע, כי המכון יפסיק פעילות הכשרה מקצועית ויתרכז בעבודת מטה ייעוץ ומחקר, ובמקביל יוקטן שיא כוח-האדם של המכון ב-29 משרות. בכך גילתה הממשלה עמדתה לגופו של עניין, היינו, כי יש לבצע את השינוי הארגוני האמור במכון. עם זאת, דרך השינוי תיקבע על-ידי ועדת השרים לענייני הפרטה. יש אפוא לצפות כי ועדה זו תדון בנושא ותקבל את החלטותיה בחודשים הקרובים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, תודה רבה. אני מודה לך שטרחת לעלות על הדוכן.

שבת וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לקיים פה את ישיבת נשיאות הכנסת. יש פה שלושה סגנים ויושב-ראש הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכנסתי באיחור של חמש דקות, מאחר שאיש לא היה בשעה 16:00.

הסעיף הבא: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. אני מביט ומחפש את שר המשטרה.

אלי דיין (העבודה):

הוא חשב שיש שאלות.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, היות שאין שום שר, אני רוצה להציע שאולי תכריז על הפסקה של חמש דקות כדי לקרוא לשרים. אולי בתוך חמש דקות ינסה מזכיר הכנסת לאתר את השרים, והשר שנמצא כאן — נתחיל בו. לדברי, בלי השר שמשבי — אני לא יודע, זה לא נראה לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מצטער — — — חבר הכנסת שבת וייס, בבקשה.

שבת וייס (העבודה):

סליחה שאני מתערב, וימחל לי חבר הכנסת נואף מסאלחה. אני חושב שהכנסת צריכה לקיים את סדר-יומה. לא יבואו שרים — אנחנו נדבר ונחליט בלעדיהם. אני מציע לחברי להסכים לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אני מתאר לעצמי שחבר הכנסת מסאלחה, שזה בדיוק התור שלו, היה רוצה גם לקבל את תשובת שר המשטרה. הייתי עושה זאת, אבל למה להתחיל דווקא בהענשת חבר הכנסת נואף מסאלחה, שנמצא פה? אני מכריז על הפסקה של 10 דקות.

(הישיבה נפסקה. בשעה 16:08 ותחלשה בשעה 16:22.)

ג. הצעה לסדר-היום

רצח הילד בלוד

עמיר פרץ (העבודה):

האם אדוני לא יאמר משהו, לכבודה של הכנסת, על מה שקרה?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי — — —

הובא לידיעתי, כי אנף התקציבים באוצר כלל בהצעת חוק תקציב המדינה את סגירת יחידת מרכז ההדרכה של המכון לפריון העבודה והייעוץ, וכן הקטנת שיא כוח-האדם של המכון ב-29 משרות.

החלטת האוצר מסתמכת על החלטת הממשלה מס' 1843 מיום 3 בספטמבר 1991. בהחלטה זו לא נקבעה סגירת מרכז ההדרכה, אלא הוחלט להסמיך את ועדת השרים לענייני הפרטה להחליט, על דעת הממשלה, לסגור את מרכז ההדרכה הנ"ל. ככל הידוע לי, לא התקבלה בוועדת השרים כל החלטה כזאת.

ברצוני לשאול:

1. האם אין קיצוץ של 29 משרות משיא כוח-האדם של המכון עלול לפגוע בתפקודו?

2. על סמך אילו שיקולים, ומתוקף איזו סמכות חוקית, החליט האוצר לסגור את מרכז ההדרכה?

תשובת סגן שר האוצר י' עזרן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המכון לפריון העבודה והייעוץ הוא גוף ממשלתי, אשר מצוי כבר שנים מספר בגירעון תקציבי ומקבל סכסוד ממשלתי בצורת כיסוי גירעונו. גירעון המוסד ב-1990 היה כ-1.5 מיליון ש"ח.

המכון לפריון העבודה והייעוץ, שתפקידו לעסוק בעבודת מטה וייעוץ בנושא פריון העבודה, מתחרה בסכסוד הפרטי בהפעלת קורסים בהכשרה מקצועית ונעזר לשם כך בסכסוד הממשלתי.

קיצוץ מספר העובדים משיא כוח-האדם של המכון, מ-110 עובדים ל-81 עובדים, הוא שלב חיוני בדרך ליעול המוסד, לצמצום פעילות ממשלתית בלתי נדרשת ולמניעת כפילויות בתחומים שהסכסוד הפרטי עוסק בהם ביתר יעילות.

2. השיקול העומד מאחורי סגירת מרכז ההדרכה הוא, שביצוע קורסים להכשרה מקצועית צריך להיעשות על-ידי השוק הפרטי ולא על-ידי מוסד ממשלתי, ובודאי לא כאשר מוסד זה מתחרה בשוק הפרטי בסיוע סכסוד ממשלתי.

אין זה תפקיד הממשלה לקיים קורסים כדוגמת קורס לניהול מוסכים, קורסים ללימוד הדפסות, קורסים ללימוד ליטוש יהלומים ועוד.

הבסיס העומד מאחורי פעולה זו הוא: א. החלטת ממשלה מס' 574, מיום 17 בנובמבר 1990, בדבר הוצאתם של מכבי הכשרה מקצועית למבוגרים מתחום הממשלה; ב. החלטת ממשלה מס' 1843, מיום 3 בספטמבר 1991, שבה הסמיכה

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לחדש את הישיבה. הנושא הראשון בסדר-היום הוא: רצח הילד בלוד — הצעה לסדר-היום מס' 6078, של חבר הכנסת נואף מסאלחה. בבקשה, חבר הכנסת מסאלחה.

גם, שאין שם רשינות כנייה. אני חושב שהרקע החברתי והכלכלי גם הוא סיבה לא רק למריבות בין המשפחות השונות, אלא להידרדרות היתסים ולהידרדרות של הנוער.

אדוני השר, מי כמוך יודע עד כמה חמורה בעיית הסמים, היא הורגת ורוצחת את נפשם של רבים מבני העם הזה, יהודים וערבים. באחד העיתונים היה כתוב, לא בקשר למה שקרה בלוד, שכ-10,000 ערבים מכורים לסמים, וכ-50,000 משתמשים בסמים במגזר הערבי. זו סטטיסטיקה כמעט רשמית. זה מספר מדהים. אם מדובר בכ-60,000 משתמשים בסמים, זה כ-10% מן האוכלוסייה הערבית. וזה בעיקר בערים המעורבות. מדובר בעיקר בנוער שמידרדר, עוזב את ביתהספר בגיל צעיר, והם משמשים בלדרים לסמים. ואז אנחנו רואים, שהאנשים האלה וההורים שלהם רבים ביניהם.

אני רוצה לשאול את כבוד השר, מה היה הרקע האמיתי במקרה הזה, ומה גרם להריגתו של הילד? מה קורה בין שתי המשפחות. שהן משפחות גדולות? מה קורה בנושא הסמים, גם בג'אריש באופן ספציפי וגם במקומות אחרים בערים המעורבות? האם ידוע לך מה המצב שם? האם הוא החמיר? ואילו תשובות יש בנושא התשתית? אדוני השר, האם ביקרת בג'אריש? האם ביקרת בערים המעורבות האלה? אני מתכוון לביקור ממש, לא בגלל אירוע מסוים. האם ערכת שם סיור וראית את המצב החברתי והכלכלי? מה, לדעתך, הפתרונות לבעיות? ואיך אתה מעריך היום את המצב בין שתי החמולות? כשאני אומר חמולות, מדובר במאות, ואולי כאלפי אנשים.

אני רוצה לשאול שאלה נוספת. בעיתון כתוב, שהיו שתי מכונות — עם נשק חם, הסתובבו וירו צורות. האם הנשק הזה מוחזק ברשיון? אם כן — למי ניתנו הרשיונות? למי ניתן רשיון בדרך כלל? אם הנשק מוחזק שלא ברשיון, זה דבר חמור מאוד, כי מי שיש לו נשק בלי רשיון יכול תמיד להשתמש בו לדברים פליליים.

אדוני היושב־ראש, אדוני השר, המקרה הזה קרה לפני שלושה שבועות, ולמרות זאת אני רוצה לקרוא לציבור הערבי, שאני נמנה עמו, שילגל איפוק. אנשים רבים ביניהם, אצלנו כמו אצל אחרים, אבל בוודאי לא צריכים לקחת את החוק לידים. ואם קורה מקרה כלשהו, שיפנו לחוק, שיפנו למשטרה. אני בטוח שעל־פי רוב המשטרה עושה את עבודתה נאמנה.

אדוני השר, אני מבקש לשמוע ממך תשובות על כל השאלות ששאלתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת מסאלחה. חבר הכנסת פורז, אתה תמיד מן המתמידים, והיום בפעם הראשונה לא היית בשעת התשובות על שאלות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
הלכתי להפגין נגד ראש הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה חשוב יותר מאשר להאזין לתשובה על שאלתא שלך? צריך היית לשקול. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ד' מילוא:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בשבת, 23 בנובמבר 1991, סמוך לשעה 14:00, בכפר ג'אריש הסמוך לרמלה, אירעה קטטה בין שתי משפחות, אלי־עובדה וג'ארושי. במהלך הקטטה היה שימוש בנשק חם, וכתוצאה מכך נהרג נער ממשפחת ג'ארושי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, כשהשר איננו נמצא כאן במועד, תמיד אני מותח ביקורת. אבל כלפי אדוני — הוא תמיד מקפיד כל כך, ומשתף פעולה כל כך, שלא הייתי רוצה דווקא במקרה זה להגיב. אתם יודעים שאני מגיב בחריפות, אבל דווקא היום, כשגם קרה שאיש מבדלי השאלות לא היה וכל השאלות הועברו לפרוטוקול בלי שנקראו, לא הייתי רוצה להשתמש דווקא במקרה זה. האם די בזה, או אדוני רוצה להוסיף?

שר המשטרה ד' מילוא:

אני מצטער על מה שקרה. אני חשבתי שיש שאלות: אמרו לי — לא מהכנסת, אלא עוזרי — להיות כאן ב-15:16, ובאמת הייתי כאן. אבל אני מצטער על שבעלי השאלות לא היו, ולכן גרמתי להפסקה הזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רק רוצה להגיד לאדוני השר, שהוצע לחבר הכנסת מסאלחה לעלות לדוכן ולדבר, אבל הוא אמר שהוא רוצה שהשר ישמע אותו. בבקשה, חבר הכנסת מסאלחה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב־ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, מדובר בנושא כאוב. לפני יותר משלושה שבועות היתה תקרית בכפר ג'אריש שליד רמלה. בתקרית הזאת היתה הריגה של ילד בן 13. הגשתי הצעה דחופה לסדר־היום, ודחיפותה אושרה. להצעה זו אין כנראה מזל, אבל המקרה חמור. כשהגשתי את ההצעה, כבוד השר היה באבל. השתתפנו בצערו. בשבוע שעבר, כשרצינו לדון בזה, הובא תקציב המדינה, והוא עדיף. אבל, אף שעברו שלושה שבועות, אני חושב שהנושא אקטואלי. כי ילד נהרג בגלל ריב בין שתי משפחות, משפחת ג'ארושי ומשפחת אלי־עובדה. הילד שנהרג הוא ממשפחת ג'ארושי, אבל אין זה משנה מאיזו משפחה הוא. מה שחשוב הוא, שילד קיפח את חייו בגלל ריב בין שתי משפחות.

מה שהדאיג אותי ומה שמדאיג אותי, אדוני השר, הוא שכתוב בעיתון, שיתכן שהרקע לסכסוך הוא סמים. יכול להיות. לך יש בוודאי תשובה. אחרי החקירה הראשונית שהמשטרה ערכה, אתה בוודאי יודע מה הרקע לסכסוך.

היתה חרדה והיה חשש שבני שתי המשפחות, שיש להן הרבה מאוד נשק, יתנו אלה את אלה. כוחות גדולים של משטרה היו במקום. היתה "עטואה", "עטואה", במובן שלנו. היא לא במקום החוק, אבל אולי היא מסייעת, בין שתי משפחות. שכל זמן שלא נפתרת הבעיה ביניהן, לא רק החוקית, אלא החברתית — אולי היו עושים נקמת דם או מתחילים בנקמת דם.

אני מפנה את תשומת הלב של כבוד השר והכנסת לכך, שלפני שנה והשנה ביקרתי בכפר ג'אריש, ביקרתי גם בלוד וב־רמלה, שהן ערים מעורבות. הגשתי הצעה לסדר־היום. היא נדונה בוועדת הפנים, וועדת הפנים חסייר שם. לפני כמה חודשים סיירו שם כמה חברי כנסת, ואני ביניהם. הרקע החברתי שם קשה מאוד, ואני רוצה להפנות את תשומת לבך, אדוני השר, לכך שיש רקע למסחר בסמים. ויש שם גם מריבות.

אני חבר בוועדה למלחמה בסמים. אני חושב שהסמים הם מכת המדינה, והם נכנסו גם לכפרים הערביים, ובעיקר לערים המעורבות. הרקע החברתי במקומות האלה קשה מאוד. יש בעיות דיור, מצב התשתית חמור ביותר. לא יאמן ששכונה או שכונות ערביות בלוד וב־רמלה אין בהן כיוב, לפעמים גם אין בהן מים, אין כבישים. יש שם בעיה חמורה של דיור. טוענים

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, אני מעלה הצעה אחרת מכיוון שברור לי כי ההצעה של השר התקבל.

אני רוצה להשתמש בהזדמנות זאת שחברי, חבר הכנסת נואף מסאלחה, העלה את הנושא, כדי להעלות כאן מחאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שבח וייס, סליחה — — —

שבח וייס (העבודה):

אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. אני מכיר את הכללים.

אנחנו ביקרנו, קבוצה של חברי כנסת, עם חבר הכנסת מסאלחה, בלוד, בשכונת-הרכבת. אני תושב חיפה. קיימת תופעה קשה מאוד של צפיפות מגורים בסקטור הערבי. בעיקר בקרב ערביי ישראל שגרים בערים: צפיפות איומה, מעיקה. אני חושב, שאחרי 43 שנות קיומה של מדינת ישראל חובה על כולנו, יהודים וערבים, לטפל בעניין הזה טיפול נמרץ ביותר — והעניין לא טופל. צפיפות כזאת של משפחות ברוכות ילדים, בשולי הערים — לעתים זה אזור מסחרי של העיר, לעתים תערוכת של אזור מסחרי ואזור מלאכה, בדרך כלל אלה אזורים שיקום — זוהי מנכטה לפשע. גם החברה המחסונת ביותר, עם המשפחות המוצקות ביותר, מתגלגלת בחלקה לעולם הפשע בתוקף הנסיבות הקשות האלה.

רציתי לומר את הדבר הזה. אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת מסאלחה, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

נואף מסאלחה (העבודה):
כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יש לפנינו שתי הצעות. מי שתומך בהצעה להעביר את הנושא לוועדה יצביע בעד, מי שתומך בהצעה להסיר את הנושא מסדר-היום יצביע נגד. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 13

נגד — אין

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת נואף מסאלחה בנושא: רצח הילד בלוד, תועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

בין שתי המשפחות קיימים זה זמן סכסוכים בעניינים שונים, ובעבר אף נזרק רימון על-ידי משפחת אל-עוכרה לעבר משפחת ג'ארושי על רקע אותם סכסוכים.

על-פי הידוע למשטרה, החליטה משפחת אל-עוכרה להפריע למשפחת ג'ארושי בעבודתה בהפצת חומרים החשודים כסמים באזור.

המשטרה הגיעה למקום מייד לאחר האירוע, והחלה לבצע מעצרים של החשודים במעורבות באירוע. כמו-כן, הוקם צוות חקירה מיוחד, בראשות קצין משטרה, אשר החל בחקירת המקרה. במהלך החקירה, עד עתה, נעצרו 17 חשודים, 16 מהם כבר שוחררו. האחד שעדיין עצור הוא ממשפחת אל-עוכרה, והוא החשוד ברצח הנער. כך עולה מן העדויות שנאספו עד עתה ומן הבדיקה הבליסטית של הרובה שהיה ברשותו של החשוד, שנמצא במעצר. כמו-כן, במהלך החקירה נתפסו כמה כלי נשק שהוחזקו ברשיון אצל שתי המשפחות.

ביום 10 בדצמבר 1991 הועבר תיק החקירה לפרקליטות מחוז המרכז לעיון ולהכנת כתב אישום נגד החשוד. ביום 12 בדצמבר 1991 הוגש כתב האישום נגד החשוד על-ידי פרקליטות מחוז המרכז לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. כתב האישום מייחס לחשוד עבירות של רצח והחזקת נשק ותחמושת.

מאז האירוע, כדי למנוע נקמת דם, הציבה המשטרה באזור שוטרים ואנשי משמר הגבול וכן בלשי משטרה, אשר מסיירים בשטח במשך כל שעות היום והלילה. אנשי המשטרה פועלים למנוע כל הפרת סדר במקום וכל אירוע שעלול להביא לנקמת דם.

יש לציין, כי נוסף על תיק החקירה שנפתח בגין הרצח פתחה המשטרה עוד איבכה תיקי חקירה נגד חשודים מספר, אשר השתמשו בנשק בעת הקטטה.

בשלב זה ממשיכה המשטרה בנוכחות מתמדת כדי לשמור על השקט, ובמקביל פועלים הנכבדים והשיחים המקומיים להרגעת הרוחות ולעריכת סולחה בין המשפחות, ואני מקווה שפעולתם תעלה יפה ותפחית את המתח במקום.

אני מוכרח לומר לחבר הכנסת מסאלחה, שכרגיל בהצעות לסדר-היום שהוא מציע לכנסת, גם הפעם הזאת הוא היה ענייני מאוד, שקול מאוד, והתייחס לבעיות הנוגעות לעניין שאנחנו עוסקים בו. אני לא יכול לגעת בבעיות שאתה העלית כאן, כמו הבעיות הסוציאליות, בעיות של ביוב והספקת שירותים מתאימים במקום. כל הבעיות האלה, מטבע הדברים, צריכות להיות מועלות בפני שר הפנים וגורמים אחרים שקשורים בנושאים אלה. מכל מקום, אני יכול לומר, שהמשטרה בהחלט רואה בזה בעיה שצריך לפתור אותה בדרך שתמנע בעתיד כל שפיכות דם נוספת. במקרה זה נהרג ילד. אסור לנו שיהיו מקרים כאלה בעתיד, ואנחנו נעשה כל מאמץ כדי למנוע אותם, גם אם כרוך הדבר בתגבור כוחות המשטרה במקום ובתשומת לב מיוחדת כדי למנוע מעשים דומים.

אדוני היושב-ראש, בשל חשיבות הנושא אני מציע להעבירו לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. תודה.

ד. הצעה לסדר-היום מותו של עציר בבית-מעצר

חברי הכנסת, אני מבקש ממך, אדוני שר המשטרה, להורות לרב המשטרה, הרב חלמיש, שיהיה אחראי לאבזכור, כי יש שם כמה אלפי יהודים המבקשים סיוע רוחני והם מתחננים לפגוש רב, אבל הרב לא בא. בית-הכנסת שם יכול להכיל כ-15 איש. בערב יש שם חומשים לשני אנשים. חבל שהרב האחראי למקום לא בא לשם, בעיקר כאשר הוא מתבקש להגיע.

אדוני השר, אני שב לפרשת מותו של גבי בטיטו. נכון בהחלט, ייתכן שהוא עבריין, אולי אפילו עבריין מסוכן לציבור, שהפיק את רעל סם המוות והיה צריך להישפט ולהיענש בכל חומר הדין. אבל ודאי שהוא לא היה צריך להירצח.

לעית-עתה אין ממצאים ברורים מהמכון לרפואה משפטית, האם מותו נגרם מהמכות, אבל אנשי המכון מסכימים שיש סימני אלימות. הממצאים הסופיים עוד יתפרסמו, ונדע אם הוא מת מהמכות.

בכל מקרה, אני תובע לחקור את המקרה המזועזע הזה עד תום, להסיק את המסקנות, למצות הליכים, כי לפחות בתחום זה של ביעור נגע האלימות בכלל ובמשטרה, אני מאמין שאתה פועל נכון ובדרך הנכונה, ממניעים טהורים, ואני מתפלל להצלחתך. אני מבקש לדון בנושא זה במליאת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה. אדוני השר, תצטרך היום להתעמל רבות, לעלות ולרדת עוד מספר פעמים ניכר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בלילה שבין 4 ל-5 בדצמבר 1991 עצרה המשטרה את מר גבי בטיטו, יחד עם שמונה אנשים נוספים, כחשודים בייבוא סמים לישראל. בד בבד עם מעצרו של מר בטיטו בביתו בתל-אביב תפסה המשטרה 683.5 קילוגרם חשיש, שהיה מוסתר בכטן ספינה שהגיעה יום קודם לכן מקפריסין לחוף המרינה בתל-אביב. הראיות שהיו בידי המשטרה באותה עת הצביעו על כך, שמר בטיטו קשור לסמים שנחפסו, ועל כן בוצע מעצרו.

ביום 6 בדצמבר 1991, בשעות הבוקר, כפי שציין כאן חבר הכנסת גמליאל, הובא מר בטיטו בפני שופט להארכת מעצרו. מעצרו אכן הוארך על-ידי בית-המשפט, והוא נכלא בתא נפרד בבית-המעצר של תחנת משטרת השכונות בתל-אביב.

באותו יום, 6 בדצמבר 1991, סמוך לשעה 21:05, גילה יומנאי התחנה את מר בטיטו כשהוא תלוי על סורגי חלון תא המעצר על-ידי חתיכת בד. רופא מגן-דוד-אדום, שהוזמן מיד למקום, קבע את מותו. הגופה, יחד עם הבגדים והכר, הועברה למכון לרפואה משפטית באבזכור, ושם בוצע ניתוח שלאחר המוות בנוכחות פתולוג מטעם המשפחה. חוות דעת סופית של המכון הפתולוגי על תוצאות הנתיחה טרם נמסרה למשטרה.

עם זה, אני יכול לציין, שאין בינתיים שום ממצאים המצביעים על כך שהיה שימוש בכוח כלפי הנפטר, ולכן אנחנו צריכים להמתין עד תוצאות הבדיקה. כפי שיתקבלו מהמכון הפתולוגי ומהגורמים האחרים שחוקרים את הנושא.

בגין האירוע מינה סגן מפקד מחוז תל-אביב קצין בודק לבדיקת נסיבות המקרה. זאת על-פי פקודות המשטרה, שבמקרה של מוות חייבים למנות קצין בודק — כאשר המוות

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6209 בנושא: מותו של עציר בבית-מעצר. חבר הכנסת אריה גמליאל, בבקשה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גבי בטיטו מת. גבי בטיטו היה ביום שישי האחרון בבית-המשפט בתל-אביב במסגרת בקשה להארכת מעצרו. ביום שלישי הוא לא היה חי. הוא מצא את מותו בבית-המעצר של משטרת השכונות בדרום תל-אביב.

מורי ורבותי, גבי בטיטו הוכה עד מוות. אני אומר "הוכה למוות", כי זה עדיין לא נקבע סופית ובצורה מוחלטת. אבל הוא הוכה עד מוות, וכידוע, הוא מת. עשו אתם את החשבון הנורא הזה.

זה כבר לא קשור, אדוני שר המשטרה, לבעיה של שוטרים מכים, זו כבר בעיה נפשית-מוסרית של אנשים חסרי צלם אדם. אין זה בגדר סוד, שלא מעט מההודאות נגבות באמצעים אלימים, ולא אחת אנו קוראים על שוטרים שהכו חשודים. גם בתוכנית הטלוויזיה של חנו עזון על הכנסת הוצגו נתונים ועדויות על עינויים במשטרה ועל הודאות שנגבו בכוח. אין לי ספק שאתה, אדוני שר המשטרה, מנסה לעקור תופעה זו מן השורש, ואני יודע שבהוראותיך באופן אישי הושם דגש בנושא הזה, וכולנו רואים כעת את המשפט לשוטרים שהכו את הערבי ביפו, והוא נותר נכה עד עצם היום הזה.

במאמר מוסגר, הייתי מציע לך, אדוני שר המשטרה, להילחם לא רק נגד אלימות פיזית כלפי חשודים ונחקרים, אלא גם נגד אלימות מילולית ופסיכולוגית, ואם תרצה אוכל להביא כפנין עדויות של כמה מ-3,000 הנחקרים כמה שמכונה פרשת דרעי, שיעידו בפניך על ניסיונות לסחיטה, על אלימות פיזית, על מעצרי-שווא כחלק מהלחץ, ועל איומים. למען ההגנות והאמת, כבר העליתי כמה מהמקרים החמורים בשאלות ובחצות לסדר-היום, אבל לצערי, אדוני שר המשטרה, מי שהכין לך את התשובות מסר לך אינפורמציה לא נכונה, ואתה חזרת עליה מעל הדוכן.

אדוני שר המשטרה, גבי בטיטו הוא לא רק גבי בטיטו. הוא סמל והוא סימפטום. אני יכול לספר לך על מקרים מזעזעים של הכאת אסירים, עצירים וחשודים, על שימוש מוגבר בגז מדמיע, על עונשים של שלילת אוכל, שלילת ביקורים וטלפונים. בעיני, כל זאת חמור מאוד.

אדוני היושב-ראש, לצערי הרב, בשל רדיפת המשטרה ישבו כמה וכמה אנשים המוכרים לי אישית בבית-המעצר. אגב, האם אתם זוכרים את איש העסקים מבלגיה, שהיה עצור באבזכור? מי יפצה אותו על הרדיפה נגדו?

מתוך ידיעה אישית אני יכול לומר לך, אדוני שר המשטרה, שמפקד בית-המעצר באבזכור, סגן-ניצב שלמה אורן — אני לא יודע אם היום הוא מפקד בית-המעצר, אבל אז הוא היה — משתדל רבות ומצלית לשמור על "שקט תעשייתי" ועל תנאים אנושיים, אם כי יש מה לשפר. אולי באמת תנסה לברר, מדוע ארוחת ערב ניתנת שם כ-15:30.

אם אני כבר מדבר על בית-המעצר באבזכור, ברשותכם,

מדובר כאן במקרה מוות. זה נושא קשה. אם אחרי שהנושא ייבדק עד תום יתברר שהיה פה משהו לא-כסדר מצד מישהו מהשוטרים, מוכן שיינקטו האמצעים הדרושים. אבל, כדאי קודם לבדוק את הדברים. להערכתי, במקרה הזה לא ברור לחלוטין אם יש ככלל איזה מקום להאשים מישהו מהשוטרים שהיו מעורבים בעניין, שהיו קשורים לחקירה הזאת.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כדי שנוכל למצות את הנושא ולבדוק את העניין עד תום, ומאחר שיש כאן נושאים שעדיין לא הושלמו — עדיין לא הגיעו גם התוצאות של הבדיקה הפתולוגית, עדיין לא התבררו תוצאות החקירה המתנהלת על-ידי הקצין הבדוק — אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. שם נוכל לעקוב אחר הממצאים שהיו ולבדוק את הטענות שעלו במקרה זה.

היו"ר ר' שילנסקי:

אדוני השר, חבר הכנסת דראושה רוצה מאוד לשאול שאלה. אם אתה מסכים, נאפשר לו לשאול שאלה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני מסכים, כתנאי שלהבא לא יפריע לי באמצע דברי.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אם יש קריאות, הדיון מעניין יותר. זה מגרה אותך להשיב.

אדוני השר, אני מסכים אתך, שאין לשפוט את השוטרים בצורה כוללת, אבל אין זה סוד, שמתרבים הפשעים החמורים — — —

היו"ר ר' שילנסקי:

מה השאלה? ביקשת רשות לשאלה במקום קריאת ביניים, ואתה כבר נואם נאום שלם.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני השר, האם אתה לא חושב שצריך לשנות את ההוראות הניתנות לשוטרים בקשר לחקירת חשודים, ערבים ויהודים? נעשים פשעים חמורים, במיוחד נגד ערבים ערבים. כבוד השר צריך להתייחס לנקודה הזאת בצורה קפדנית יותר. שמעתי נימה של סלחנות מסוימת בדבריו. נעשים דברים שמכפישם את החוק ואת שם המשטרה כולה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני חושב שהיה בדברי איזו נימה של סלחנות כלפי חריגות. להיפך, אמרתי שחריגות טופלו, הן מטופלות וטופלו בכל החומרה.

עם זאת, אני רוצה להדגיש באוזני חבר הכנסת דראושה, שהכללים הקיימים וההוראות הקיימות מספקים בהחלט. הבעיה היא שיש חריגות מהכללים האלה. כאשר יש חריגות, אנחנו נוקטים יד חריפה מאוד, יד קשה. כמו במקרה שהיה ביפו, של המעשה הנורא שהיה שם. מייד נקטנו אמצעים כלפי השוטר שעשה את הדברים, הרחקנו אותו מהמשטרה. גם במקרים אחרים, אם מתברר שיש תופעות כאלה, ננקטים כל האמצעים.

מה שביקשתי למנוע, גם כלפי שוטרים — מה שאנחנו מבקשים למנוע כלפי כל אזרח — זה קיום משפט וחריצת-דין בטרם התבררו הדברים עד תום ובטרם הגיע העניין למיצוי מבחינת התהליך המשפטי. את זה ביקשתי, ואני חושב שראוי שכן ננהג כולנו.

אירע במחקן משטרה. הקצין הבדוק סיים את בדיקתו. וממצאיו הועברו, כמקובל, לבדיקת גורמים נוספים במטה הארצי של המשטרה, ואחר כך יועברו הממצאים גם לפרקליטות, שכן מדובר כאן בתלונה על שימוש בכוח כמשמורת. נוסף על כך, נפתח תיק חקירת מקרי מוות כמשטרה השכונות, תיק 40/91.

יש לציין, כי השוטרים שטיפלו במעצר ובתפיסת הסם מכחישים בחקירתם את הטענה של שימוש בכוח כלפי העצור הנ"ל. בשלב זה, עד לקבלת חוות הדעת הסופית על תוצאות נתיחת הגופה, לא ניתן לסכם את חקירת התלונה ואת חקירת התיק הפלילי שנפתח בנין מות העצור. המשטרה, כמוכן, תפעל על-פי תוצאות החקירה ועל-פי החוק.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת גמליאל, שאני שותף לדבריו, שהמשטרה חייבת להקפיד הקפדה רבה שלא להשתמש בכוח, שלא לנהוג בניגוד לחוק ובניגוד לחקנות, ולשמור על כבודם ועל חייהם של מי שנמצאים במשמורת. בנושא זה גם הנחיתי הנחיות ברורות מאוד את המשטרה, קבעתי בעניין עמדה חד-משמעית וברורה מאוד.

עם זה, אני חושב שלא צריך גם להיגרר לדברים חריפים כנגד המשטרה בהקשרים אלה, וטוב עשית שלא נגררת לדברים האלה. אבל, לצערי הרב, יש כאלה שעושים זאת, במיוחד בתקשורת.

בימים האחרונים ראיתי מה מעוללים ליחידת המיעוטים של משטרת ירושלים. הנושא עדיין לא נבדק, הוא נמצא בכירור משפטי, עדיין לא יודעים מה בדיוק היה שם. מדובר ביחידת המיעוטים במשטרת ירושלים ובחקירת מקרה רצח מסוכך מאוד: מדובר על חקירת משפחה שאחד מבניה מתלונן שהוציאו ממנו הודאה בכוח, שהוא הודה כאשמה של בן משפחה אחר, שבדיעבד התברר שהוא עשה את המעשה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

האם אני שומע מדברך, שאתה מגן עליהם? אתה מגן על הפשעים הנוראים שהם עשו?

שר המשטרה ר' מילוא:

אני אומר, חבר הכנסת דראושה, שגם לשוטרים מגיע שיהיה להם משפט צדק, מגיע שביט-משפט יבדוק ויברר את העובדות עד תום. אנחנו, במשטרה, לא מנסים לטיח שום מקרה, אם יש מקרה של שימוש בכוח, הוא נבדק עד תום. אבל, מצד שני, לחרוץ דין, לנהל מערכה שלמה כלפי השוטרים שהיו מעורבים בתחנה בעניין, כלי לבדוק קודם את העובדות עד תום, כלי לתת לבית-המשפט אפשרות לקבוע דברים — לדעתי, גם זה איננו צודק.

אני חושב שעלינו להקפיד מאוד שהמשטרה תנהג על-פי דין, על-פי החוק, ולא תחרוג מסמכויותיה, ותנהג על-פי ההוראות של המשטרה, כיצד לנהוג כלפי עצירים וכלפי אזרחים בכלל.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אתה יודע את הפשעים שהם עשו שם.

שר המשטרה ר' מילוא:

עם זאת, אני חייב לומר, שאני לא רואה אפשרות לתת את ידי למערכה שמתנהלת נגד שוטרים לפני שהוכרע דינם, לפני שנבצע אם הם אשמים בכלל או לא.

בנושא זה אני מציע לאמץ את הדרך שהעלה בדבריו חבר הכנסת אריה גמליאל: דרך של זהירות, גישה רצינית ואחריות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רענן כהן, להצעה אחרת.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חבר הכנסת אריה גמליאל מעלה כאן בעיה קשה וכואבת — מותו של אותו עציר, שהוא תוצאה ישירה של פגיעת המשטרה בשלטון החוק ובזכויות האדם, והאחריות הבלעדית חלה עליה. רק היום קראנו מעל דפי העיתונים, שהוגש כתב אישום נגד עשרה אנשים בגין עבירות של אלימות, שהופעלה נגד עצירים בירושלים. אלימות של שוטרים או סוהרים בחסות החוק הפכה נורמה בחברה שלנו. לא יעלה על הדעת במדינה מתוקנת, שייגרס מוות לעציר.

אני סבור שעלינו לתבוע בדיקה יסודית בנושא זה. יש לאפשר לממשלה לפעול ולדון בנושא זה בלי לחצים, תוך מתן הטיפול הדרוש, מה גם שאין הכנסת וועדותיה מרכזות חוקרים שיכולים להחליף את המשטרה. לכן, דברי השר מספקים אותי. עצם העובדה שהנושא הועלה במליאה די בה כדי לחדר את המודעות של המשטרה לחריגים ולאלימות שקיימים לא רק בשעת חקירה. יש להסתפק בדברי השר. אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אריה גמליאל, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה): מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, יש לנו שתי הצעות: הצעה אחת — להעביר את הנושא לוועדה: הצעה שנייה — להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת. אני מזכיר, מי שהוא בעד העברת הנושא לדיון בוועדה — יצביע בעד, ומי שהוא בעד הסרת הנושא מסדר-היום — יצביע נגד. נא להצביע. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 7

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים

ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אריה גמליאל בנושא "מותו של עציר בבית-מעצר" תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ה. הצעה לסדר-היום

מדיניות הממשלה בתחום השלום ומעמדה של ישראל

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום — הצעה לסדר-היום מס' 6150 בנושא: מדיניות הממשלה בתחום השלום ומעמדה של ישראל. חבר הכנסת יעקב צור, בבקשה.

יעקב צור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר החליטה הממשלה ללכת למדריד חזרנו ואמרנו, שאנחנו נתמך בכל מהלך שיקדם את תוכנית השלום, את המשאומתן לשלום, ובכל רגע שנחוש שהמהלכים נעצרים — נתריע.

דיוני וושינגטון עדיין לא חרגו מהמסדרון הצר. עדיין מחפשים דרך לצאת. אבל ברור שראש הממשלה — כך מסופר בעיתונים — הרגיע אתמול את שרי הימין הקיצוני ואמר להם, כלשונו, שלא יהיו מוראגים, מהות האוטונומיה לא תידון בווישינגטון. כי אם סבר מישהו, חלילה, שהממשלה וראש הממשלה מתכוונים לדחוף את הדיון קדימה לעבר המשאומתן המהותי, אל יחשוב שאכן כך הם פני הדברים.

ואכן, המשאומתן שוקע בכוך של יוכוחי פרוצדורה, יוכוחי סרק, שהחדש משכיח בהם את הישן. הוויכוח על המיקום משכיח את הוויכוח על זכות הפלשתיני לשאת את נאומו במדריד. הוויכוח על ההרכב המדויק של המשלחת הפלשתינית-הירדנית משכיח את הוויכוח על המקום. ולפי הכנתי, אין זה מקרה ויש בזה שיטה.

זו מדיניות שנוקטת ממשלת ישראל, שמנסה להרוויח זמן בדיוני סרק, שמוציאים את האוויר מן המונטנוס שנפתח במדריד, מן הציפיות הגבוהות; להרוויח זמן בדיונים על סעיפים של נוהל כדי לברוח מהעניינים של התוכן.

אין זה פשוט לקיים משאומתן מדיני. אין זה מקרה, שזוהי מדיניות הממשלה ומדיניותו של ראש הממשלה. ראש הממשלה מצהיר בכל נאום — בראיונות של סוף שבוע, בכינוס של ותיקי האצ"ל — שהוא לא ייתן ידו לכל הסדר שיוביל לפשרה טריטוריאלית או לווייתורים הדרים. ואכן, כל מי שאינו מוכן להגיע להסדר שיוביל לפשרה, ולפשרה טריטוריאלית, איננו צריך להיות מעוניין להתחיל לצעוד באותו מסלול. ויש תרומה רצינית למדיניותה ולכוונותיה של ממשלת ישראל בכך שהמשאומתן שוקע בבוך הפרוצדורה.

יותר מזה — הרי ראש הממשלה יודע, כי הממשלה הזאת לא תוכל להמשיך להתקיים כשייכנסו לדיון על הסדרי הממשל העצמי; אפילו לאוטונומיה נוסח בגין לא נתונה לו תמיכת הממשלה הזאת. ולכן, על-פי ההשקפה הזאת באמת אין צורך למהר; כי, רבותי, מי שטוען, וכך מתכוון, שהעיקרון המדריך הוא שלום תמורת שלום, ולא פשרה כיסוד של שלום, לא יכול להביא את השלום. מי שטוען לשלום תמורת שלום מנסה בעצם להנציח את הסטטוס-קוו, והוא ינציח את האיבה ואת המלחמה, והוא לא יוכל לפרוץ נתיב אל דרך השלום.

ואם לא די בכך, הרי מסכים חוגגת ההקצנה, הן ברחוב הערבי והן בקרב קיצונים שביהודים, בחסות הממשלה. זה עתה סיימתי פגישה עם רבני יישובים ביהודה ובשומרון. הם תיארו בפני מחזות קשים, דאגות עמוקות בלב מתיישבים מול שימוש בנשק חם. אמרתי להם, כי מי שרוצה להכטיח את הביטחון צריך להיות נקי מכל נטייה, בשעה הזאת, לפרובוקציה ישראלית בחסות ממשלה. אך במקום זה מרפדים את הדרך לפני הקיצונים שבמתנחלים. בסלחנות קלה מתייחסת אליהם הממשלה. ושר הביטחון אומר, שפעולות גמול, כאלה

חייבים להגיע להסדר, והוא יהיה קשה, הוא יהיה מיוסר, אך הוא יבטא את ההכרה, שדרך הפשרה היא זו שתפסל את הנתוב אל השלום.

ואחרי שנדבר אתם נצטרך גם לקבוע, ואתם צריכים לקבוע, על מה אתם מדברים, מה היא מהות הממשל העצמי שאתם מציעים. ולא תוכלו לברוח מן הצורך למצוא הסדרים בנושאי הקרקע והמים והביטחון ותנאי החיים למתיישבים וליישובים היהודיים בשטחים. לא יעזרו פה נוסחאות מופשטות של אוטונומיה לאנשים במקום אוטונומיה לשטח. יש לחפש הסדרים שיבטאו את הפשרה, שתהיה בהם נטילת סיכון למען העתיד — סיכון מחושב.

אלה ימים שיש בהם סיכוי גדול. אני סבור שהדרך שהממשלה הולכת בה, השקיעה לתוך דיונים ארוכים ומתישים, תוציא את התקווה מהמהלך הזה של עשיית השלום. וצריך לזכור, שבמציאות החיים במזרח התיכון התקוות הן קצרות והאפלה היא ארוכה. ואם לא נמצא את הסיכוי שנפתח ברצון הטוב ההדדי, נעמוד, חלילה, מול הסלמה, הקצנה ומלחמה.

הי"ר ש' דיין:
תודה רבה לחבר הכנסת יעקב צור.

1. הצעה לסדר-היום

התהליך המדיני מול הסכנות הצפויות בשטחים ובגבולות

התקשורת, אלה שמופיעים כמייצגים אותם, הסיים המובילים בדיוק אותה מגמה שמוכילים אותם קיצונים פלשתינים. נוצר פה מין דבר מטורף, מין שיתוף פעולה בלתי מובן בין שני צדדים שעניינם חד הוא — לטרפד את תהליך השלום.

ואנחנו, הבית הזה, והממשלה שמופקדת היום על קיומו של התהליך הזה, היא חייבת לאחוז את החוק בידיה.

אני שמחתי מאוד על הצהרתו של שר הביטחון, כשם ששמעתי בסיפוק, בהחלט, את הודעתו של ראש הממשלה, אבל זה לא מספיק. אני מכיר את הצבא הזה. פעם אחת פיקדתי על הצבא הזה בשטחים. הוא צבא טוב. יש לנו משטרה ומשמר הגבול מצוינים. לפי דעתי, צריך לומר לאנשים האלה, כעברית הכי מדוברת: החוק בידיכם ואתם מופקדים על קיומו של החוק. על כל אלה שחיים בשטח. אין להבדיל בין יהודים לבין ערבים. אחרת נגיע לשואה, נגיע לתוהו ובוהו, נגיע למציאות שחלקים מהאוכלוסייה היהודית שם מייחלים לה, לא כולם — אני חוזר ואומר, אדוני השר: לא כולם — למרחץ דמים.

לכן, הממשלה, והיום אני רוצה להאמין שכל מעייניה הם תהליך השלום: שכל כיוונה ללכת, וזה ילך, לא יעזור דבר — אנחנו עומדים היום בפני סוג אחר של פלשתינים. כן, אמרתי פעם אחת מעל במה זו, אסור לדבר על זה אבל אמרתי, זה סוג של אש"ף שאנחנו מסכימים לחיות איתו. אבל, זו אוכלוסייה שיצאה עם אסטרטגיה ברורה של הגמשה, היא לא תיתן לנו מנוח ולא תיפול במארכים שחלק מאתנו מנסה להניח לה. היא תסכים כמעט לכל מה שנציע ובלבד שניכנס לתקופת המעבר, ובלבד שהאוטונומיה תחל.

אדוני השר, חברי חברי הכנסת, לכן חשוב שנדע דבר אחד: ידנו חייבת להיות על הדק החוק. עניינו ומבטנו חייבים להיות לכיוון וושינגטון: אבל מצד אחר, תשומת לבנו, של כל-כולנו, חייבת להיות בהבטחת קיומם של החוק והסדר.

שערכו המתנחלים ברמאללה, אינן תורמות לביטחון. זה מה שיש לשר בממשלה, המופקד על ענייני הביטחון, לומר — לא כלפי נטילת החוק לידיים, אלה מהלכים של נטילת האי-חוק לידיים, של הפרת חוק. וממשלה שמתייחסת בסלחנות למהלכים כאלה תביא לערעור הביטחון, היא מחזקת את הגורמים שרוצים לטרפד את המהלך המדיני.

וזאת במציאות כשלראשונה מאז 1967 חלה התפתחות בקרב הפלשתינים. אצלם, עדיין לא אצל הסורים — כך אני מאמין — יש נכונות להגיע להסדר בשלבים. האינתיפאדה, השנייה הבין-לאומיים, מלחמת המפרץ — כל אלה הביאו אותם להכרעה של חיפוש הדרך להסדר. לראשונה יש עם מי לדבר ויש גם על מה לדבר, לא ויכוחי סרק של מקום ולא של אורך הנאום. צריך לברך על הרגע הזה ולא להיות אופוזיציה למציאות, וצריך להכיר בזה, שההכרעה העצמית של הפלשתינים בשטחים, ההכרעה של מנהיגותם לצאת לדרך הזאת, יש בה שלב של הכרה בישראל ובצורך להגיע להסדר של פשרה.

לכן, לא ירדן תייצגם, לא מצרים תדבר בשמם, הרי אנחנו לא רוצים, ובצדק, שאש"ף ייצגם. לכן, למען השם ולמען עתידנו — דברו אתם שלום. דברו אתם שלום, כי אתם אנחנו

הי"ר ש' דיין:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6217: התהליך המדיני מול הסכנות הצפויות בשטחים ובגבולות — של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר.

קריאה:

אין תשובה?

הי"ר ש' דיין:

תהיה תשובה משולבת. בבקשה, חבר הכנסת בן-אליעזר.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, כנסת נכבדה, חברינו נמצאים במסדרונות, ואתם יודעים מה? — אני לא מוטרד מזה. זה טוב. מי שבקיא קצת בהיסטוריה של מדינת ישראל, ילמד, שלפעמים במסדרונות אפשר לעשות דברים שהם אולי טובים יותר מאלה שעושים כשיושבים בחדרים. לי אין צל של ספק, שלא ירחק היום והמסדרונות האלה יפנו את מקומם בחדרים תשכ סוף-כל-סוף משלחת ישראל מול המשלחת הפלשתינית ויתחילו לדבר ברחל בתך הקטנה. לי גם אין צל של ספק, שיתחיל איזה מומנטום, ולא יהיה אפשר לעצור אותו, משום שהאלטרנטיבה שלו היא רק שואה, היא חמורה הרבה יותר.

אולם אני מוטרד ממסדרונות אחרים, אדוני השר. אני מוטרד מאותם מסדרונות של יהודה, שומרון וחבל-עזה. אני מוטרד מהמסדרונות האלה, שם יש לי בפעם הראשונה תחושה, שלעזרי הגדול חזרו שני צדדים — מצד אחד הערבים הפלשתינים, מי ששייך לחזיתות, מי ששייך ל"חמאס", אלה שכל עניינם רק ליצור קשיים ולהערים מכשולים עד כדי ערעור התהליך השלום; ומצד שני חברינו היהודים המתנחלים, שלא כולם — ומעל כמה זו אני רוצה לומר זאת: לא כולם — אבל מנהיגיהם, אלה שמופיעים בפני

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אמרו: פתרון מדיני.

שר המשטרה ר' מילוא:
פתרון מדיני, נכון.

חבר הכנסת צוקר, תהיה קצת ישר עם עצמך ותבדוק מה קרה לנו, לצערי אני אומר, מאז התחילו שיחות השלום. ב־23 באוקטובר הודענו באופן רשמי על הסכמתנו להשתתף בוועידת־מדריד ולהתחיל את שיחות השלום. ב־28 באוקטובר, חמישה ימים אחר כך, היה אירוע הידי בצומת־תפוח, שבו נהרגו שני יהודים — רחל דרוק ויצחק רופא, זיכרונם לברכה, וחמישה נפצעו.

יעקב צור (העבודה):
יש לך טענות נגד המערך כעניין זה?

שר המשטרה ר' מילוא:
אין לי טענות נגדכם, אבל יש לי דבר אחד כלפיכם, חבר הכנסת צור, חבר הכנסת צוקר וחבר הכנסת בן־אליעזר — באוא נהיה ישרים עם עצמנו: גם שיחות השלום עוד לא פוטרו אותנו מנטל ביטחוני קשה, מניסיון לפגוע בנו, מניסיון להרוג בנו.

יעקב צור (העבודה):
מי אמר?

שר המשטרה ר' מילוא:
אני מצטט את אלה אצלכם שאמרו — ואני יכול להביא לך את הציטוטים — שרק אם נתחיל בשיחות שלום תיפסק האינתיפאדה: שיש תרופת פלא.

יעקב צור (העבודה):
פתרון מדיני ולא רק בדרך צבאית. עובדה —
—

שר המשטרה ר' מילוא:
חבר הכנסת צור, אנחנו לא בדרך לפתרון מדיני? אנחנו לא התחלנו בשיחות?

משה שחל (העבודה):
אתם אמרתם — ואני יכול לצטט כמה משרי הליכוד — שכתוך שבועיים תחסלו את האינתיפאדה. עזבנו את הממשלה. דיברתם על שבועיים.

שר המשטרה ר' מילוא:
לא כל מה שאמרנו לא בדיוק נכון מחייב גם אתכם להגיד דברים לא נכונים. אני מביא את הדברים שלכם לצורך העניין הזה.

יעקב צור (העבודה):
אנחנו מעריכים מאוד את גילוי הלב.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר המשטרה ר' מילוא:
אבל אני רוצה להגיד, שמסתבר שגם תהליך השלום, לצערנו, ואני אומר זאת בצער, אינו תרופת פלא. עדיין יש לנו בעיות קשות, ואנחנו צריכים לנסות ולעודד אותם גורמים מתונים שמוכנים להגיד לשלום ולהיאבק נגד אלה המנסים לטרפד את השלום.

חבר הכנסת צור, אבל גם בשיחות חשוב לנו מאוד שידעו בצורה ברורה, שאנחנו עומדים על עמדותינו ואיננו מוכנים

יש לנו שירותי ביטחון מצוינים, יש לנו צבא מצוין, יש לנו משמר גבול מצוין, חנו להם לעשות את העבודה. הם עושים עבודה מצוינת, והם מקיימים בדיוק את מה שהממשלה הזאת הטילה עליהם: לאפשר את חופש הפעולה המדיני לממשלת ישראל. חנו לה את הדבר הזה.

אמרתי שאנחנו נמצאים בתחילתו של מהלך, ואין לי צל של ספק שהמהלך הזה יצליח. זה יארך חודש, חודשיים, שנה, שנתיים — אבל כדאי לדעת, אדוני השר, ככל שנעשה מראש, עוד עכשיו, דווקא בתחילתו של המהלך הזה, את הכול כדי לנקות את השטח לממשלה, כדי להבטיח ששום גורם לא־פלשתיני, מה"חמאס" ומהחיות מצד אחד, ולצערי הגדול, מאותם חלקים של האוכלוסייה היהודית שרוצים לטרפד את השלום, יגיעו אל כמת ההידברות.

יש חוק בידי הממשלה, והיא אחראית ליישומו. יש לה הכלים, והכלים הם חיילינו, הם לוחמינו, הם אנשי שירותי הביטחון, אוי לה לממשלה שתוכין ראש, אוי לה לממשלה שבשלב הזה, שבו היא אולי מנהלת את הדיון הקריטי ביותר בתקופת כהונתה, את המשא־ומתן הכי קשה למדינת ישראל, שתדע את ידה ותיחל לאותם גורמים הפועלים היום בתוך השטח, שלדעתי גם עושים עוול לרוב האוכלוסייה היהודית בתוך השטחים, להתחיל לדבר באופן חופשי וללכת למעשים ששום ממשלה, בין שזו ממשלת ליכוד ובין שזו ממשלת מערך, לא יכולה להתקיים אתם.

אף שהעצבנות ברורה ומובנת אצל אלה ואצל אלה, דווקא על הממשלה, בשעה זו, לגלות נחישות כמו זו שהיא מגלה כשהיא מנהלת את המשא־ומתן המדיני. אני לא מסכים עם כל מה שהיא עושה, אבל עצם העובדה שהתחיל משא־ומתן — אסתפק בזה בשלב זה. אבל היא חייבת לגלות נחישות לגבי קיומו של סדר, של חוק ושל ודאות, שלא יקום שום גורם בתוך השטח שיפריע, אולי, לתהליך החשוב ביותר בתולדותיה של המדינה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה לחבר הכנסת בנימין בן־אליעזר. אדוני שר המשטרה, במקרה זה "אדוני השר", כי אתה מייצג את הממשלה כקולקטיב, תתייחס בטובך לשתי ההצעות.

שר המשטרה ר' מילוא:
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כראשית דברי אני רוצה לומר גם לחבר הכנסת יעקב צור וגם לחבר הכנסת בן־אליעזר, שדיברו כאן בהרחבה, לומר לשניהם שלא יהיה בלבם כל ספק, אנחנו התחלנו את מהלכי השלום כדי להגיע לשלום. זאת מטרתה של הממשלה, זאת מטרתנו, ובדרך הזאת אנחנו נלך.

עם זה, אני רוצה לומר, מוטב לכולנו שלא נתעלם גם מהקשיים שיש וגם מהבעיות שיש, וכדאי לראות זאת בעין פקוחה. מי שבא למשא־ומתן ומוכן מראש לקבל מייד הכול, ולהסכים לכל דבר — סופו לצאת בתוצאה לא־טובה. מי שבא בעמדה, שיש דברים שחייבים לעמוד עליהם ולהיאבק עליהם — סופו שישג שלום עם תוצאות טובות יותר.

אני זוכר דברים שנאמרו על־ידי חברים ממפלגתכם לפני שהתחיל מהלך השלום — ולא רק ממפלגתכם, ממפלגות אחרות גם כן. נאמר לנו: ברגע שידברו שלום, ברגע שיתקדמו לשלום, הכול יבוא על מקומו. אמרו: מהי התשובה על האינתיפאדה? שיחות שלום, התקדמות לשלום — זו התשובה על האינתיפאדה.

לדיון בוועדת החוץ והביטחון, ואז נוכל לדרון בהצעות השונות ובהערות השונות שהועלו כאן בצורה רצינית ויסודית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך, אדוני השר, לחבר הכנסת אורון יש הצעה אחרת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא הצעה אחרת, אלא שאלה לשר. האם מתוך שכחה לא התייחסת, ולו כמשפט אחד, לקטע בדברים של חבר הכנסת צור, או של חבר הכנסת בן-אליעזר בנושא המתנחלים?

שר המשטרה ר' מילוא:

אני חושב שדיברתי באופן כללי על התמונה כולה, על המצב כולו. דיברתי על בעיה, שהיא לדעתי היום הבעיה העיקרית, בעיית תהליך השלום והמאמץ להגיע לשלום —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אין בעיה של מתנחלים?

שר המשטרה ר' מילוא:

— — — לרכות הבעיות הביטחוניות שלנו.

לגבי נושא המתנחלים, חבר הכנסת בן-אליעזר, או חבר הכנסת צור, אמר פה בצורה ברורה, שגם ראש הממשלה וגם שר הביטחון אמרו את דעתם, שהיא דעת הממשלה כולה, שכאשר מדובר בהפרת חוק, אין זה משנה אם זה מתנחל או מישהו אחר. זה מעשה שאנחנו לא נגלים אתו. כך נהגנו בעבר, כך נהג גם בעתיד. לכן, היה סמך ובטוח שהממשלה הזאת תנהג בגישה שווה ולפי אמות-מידה שוות כלפי כל אחד במדינה, בכל הנוגע לחוק ולסדר במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

שאלה לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הבנתי את הצהרת המדיניות בגדול. אני מבקש לדעת, בעניין ההתפרעויות שהיו בחברון, בחלחול, כאל-כירה וברמאללה בשבוע האחרון, מה בכוונת הממשלה לעשות עם אותם אנשים שנעצרו לחקירה? השאלה מופנית אל שר המשטרה ולא אל שר הביטחון, כי מדובר באזרחים.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת צוקר, כידוע לך, אני נוהר מלהביע דעה או מלהתערב במהלך חקירה. כשיהיו תוצאות החקירה, אשמח לתדע את הכנסת בתוצאות וכמה שיינקט בעקבות התוצאות, אם יהיה צורך בכך. לכן, אני מציע כשלב זה להסתפק בעובדה שמתנהלת חקירה, והמשטרה נוהגת בעניין זה על-פי כל אמות-המידה שהיא נוהגת לפיהן במקרים דומים בנושאים אחרים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר. חבר הכנסת בן-אליעזר, האם אתה מוכן שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

מוכן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יעקב צור, האם אתה מוכן שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון?

יעקב צור (העבודה):

כן.

לקבל תכתיבים לא מצד השותפים לשיחות וגם לא מצד ארצות-הברית, עם כל הכבוד. כאשר ראש הממשלה נמצא לווינגטון, ובין פגישתו עם מזכיר המדינה לבין פגישתו עם הנשיא מודיעים על מועד זימונו לווינגטון, בלי להתייעץ, בלי לומר לנו — אין ספק שבנושא כזה אנחנו לא יכולים לקבל את התכתיב. ויש דוגמאות נוספות. סוכם כמדריד, שאנחנו ננהל משא-ומתן עם משלחת ירדנית-פלשתינית. כשמגיעים לווינגטון, פתאום הפלשתינים אומרים: לא, איננו רוצים משלחת ירדנית-פלשתינית. אנחנו רוצים שיחות עם שתי משלחות נפרדות. זה לא מתקבל על הדעת. בכל הכבוד.

יעקב צור (העבודה):

למה?

שר המשטרה ר' מילוא:

כי סוכם שתהיה משלחת אחת, ואם יהיה צורך, היא תתפצל לוועדות-משנה. וכך גם יהיה. אבל, לא ייתכן להסכים מראש להפרדת משלחות. אתם, חבר הכנסת צור, הטפתם כמשך שנים, שמעון פרס הטיפ לרעיון של משלחת ירדנית-פלשתינית. אנחנו הולכים היום בכיוון הזה מתוך הערכה שזה באמת כיוון חיובי, בגלל הקיצונים הפלשתינים שהורגים מתנחלים יהודים ביהודה ובשומרון. לכן אנחנו עושים זאת. אבל היום הם רוצים להתפצל, ואתה גם כן בעד. כשפרס אמר ללכת ביחד, אמרת: בסדר. כשהפלשתינים אומרים לפצל את המשלחות, אתה גם אומר: בסדר. אולי תחליט מה טוב?

יעקב צור (העבודה):

אגיד לך. יש החלטת ממשלה מ-15 במאי 1989, על משא-ומתן עם משלחת של נציגות של חושבי השטחים, שתיבחר בכחירות. אתם תמכתם בזה.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת צור, אני רוצה להציע לך מה שאני מציע לעצמי יום-יום. כוא ננסה לראות את התמונה לא בעיניים של צדדים מפלגתיים, אלא מתוך גישה ממלכתית כללית. אנחנו מעוניינים ללכת למשא-ומתן הזה כדי להצליח ולהגיע להסכמי שלום בין ישראל לבין סוריה, בין ישראל לבין ירדן ובין ישראל לבין הפלשתינים. זאת מטרתנו, ואנחנו נעשה כל מאמץ כדי להגיע לזה. אבל כדי להגיע לתוצאה שתאפשר לנו לחתום על הסכמי שלום, אבל לא להתפרק מנכסים ביטחוניים הכרחיים שאנחנו זקוקים להם, אנחנו צריכים לעשות את המשא-ומתן הזה בזהירות, בתבונה, ללא חיפזון. החיפזון הוא מן השטן — נדמה לי שחבר הכנסת שחל אוהב להגיד את זה — בוודאי במשא-ומתן על שלום החיפזון הוא מן השטן. בדברים אחרים, נוח. בנושאים כאלה צריך להיות זהיר, שקול ואחראי —

היו"ר ש' וייס:

אגב, את זה אומרים במפלגת העבודה על פרישתנו מן הממשלה.

שר המשטרה ר' מילוא:

בנושאים כאלה צריך להיות זהיר, שקול ואחראי, כי מדובר פה, בסופו של דבר, בנושאים הגורליים ביותר למדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מעריך ומכבד את דבריהם של החברים שהביאו כאן את הצעותיהם. מאחר שהנושא הוא באמת אולי החשוב ביותר שיש היום לעם ישראל ולמדינת ישראל, נושא השלום, אני רוצה להציע להעביר את הנושא

היו"ר ש' וייס:

אם כן, יש לנו הצעה אחת. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, מס' 3.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את

הנושאים לוועדה — 14

נגד — אין

נמנעים

— אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי

הכנסת י' צור וב' כן-אליעזר לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע בזה ששתי ההצעות, של חבר הכנסת כן-אליעזר ושל חבר הכנסת צור, עוברות לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

ז. הצעה לסדר-היום

מיקומה של ירושלים במשאומתן המדיני

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: מיקומה של ירושלים במשאומתן המדיני — הצעה לסדר-היום מס' 6264, של חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה, חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה לה יחדיו, ירושלים זו, שהשלום כלול בשמה, אינה יודעת, לצערנו, ימים שלווים ושקטים. מעבר למתח הביטחוני הרצוף שבו חיה העיר הזאת, גם הנושא המדיני איננו פוסח עליה.

בימים אלה היינו עדים לחיזוק האחיזה היהודית במזרח של ירושלים, בעיר-דוד. אכן קיימנו "ונבנתה עיר על תלה". כעת ששכרו המתיישבים לעיר-דוד — והפעם הזאת, ברוך השם, על-פי החלטת ממשלה, בכבוד, באופן ממלכתי, בתיאום עם המשטרה, על בסיס חוות דעתו של היועץ המשפטי — זכינו לשמוע דברי גידופים וחרפות קשים מאוד.

הגדיל לעשות פייצל אל-חוסייני, שביקר במקום, ואמר לא פחות מאשר את הדברים הבאים: "אף אחד לא יוכל למנוע מהפלשתינים להתנגד באלימות להמשך ההתנחלות בירושלים. בכל פעם שיתפסו בתים ואדמות ערבים, ייכנסו לסילואן, יהיה אסון". אלה דבריו. סבורני שמעבר לוויכוח לגיטימי כזה או אחר, הדברים האלה הם בגדר הסתה לאלימות, הסתה לטרור. ואדוני שר המשטרה, כשר המשטרה אתה מופקר לבחון, האם אין בדברים האלה עילה להעמדה לדיון.

אבל אני לא אבוא כעת בדברים ובדקדוקים משפטיים. משם, מאותו מקום, התקשר פייצל אל-חוסייני אל המשלחת הפלשתינית הנמצאת בוושינגטון, והורה להם להעלות את הנושא של ירושלים על סדר-היום של המשאומתן המדיני.

לעומת זאת, אצלנו אמרו אנשים רבים: גם אם תומכים אנו בהתיישבות בירושלים, לא זה העיתוי — תמיד תמיד נמצאת עילה בסוגיית העיתוי; לא זה העיתוי, עכשיו דנים בוושינגטון, או בניו-יורק, הימים רגישים, לא עת היא לחזק את התיישבותנו בירושלים. ואני מבקש לומר: אדרבה ואדרבה, לא שמלכתחילה הייתה כוונתנו להתיישב בירושלים דווקא בימים אלה. ההתיישבות בירושלים יפה בכל שעה ובכל מקום, כי "רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחנונו", וכל אבן וכל בית שנבנה בירושלים — קדוש יאמר לו. אבל אם התגלגלו הדברים בדעיכת זהו העיתוי, אני אומר: אדרבה, אין טוב ממנו. שהרי ממשלת ישראל מצהירה וחוזרת ומצהירה, שירושלים איננה נושא למשאומתן, שהיא עומדת מחוץ לכל דיון, וגם האוכלוסייה הערבית הנמצאת בירושלים הריבונית

בירת ישראל, גם האוכלוסייה הזאת אינה יכולה אלא לקשור את גורלה עם מדינת ישראל, אם תתפזר בכך. ולא תוכל להשתתף בנושא ובמשאומתן על האוטונומיה. האם יישארו הדברים האלה אצלנו רק בבחינת הכרזות והצהרות או יהיה להם גם כיסוי וביטוי אמיתיים בשטח? דווקא המעשה של ההתיישבות בכפר-השילוח בעיר-דוד יש בו משום עדות לכך שכוונתנו רצינית, לא רק במלים אלא במעשים.

ואני מבקש לומר: המעשים הללו חייבים להימשך ביתר שאת וביתר עוז, על-פי חוק, על-פי דין, על אדמות מדינה, ללא נישול אוכלוסייה ערבית, אבל האחיזה שלנו במזרח-ירושלים חייבת להתעצם ולהתחזק, ומרחבים גדולים עדיין נמצאים במזרחה של ירושלים. אני צופה עליהם מדי יום ממרומי הר-היתים, מ"בית-אורות", המקום שהוא אולי בבחינת סנונית ראשונה של האחיזה בירושלים, אחיזה יהודית בירושלים ברכס הר-היתים, ומשם אני צופה ורואה עד כמה ניתן לחזק את אחיזתנו.

בכל מקום שבו ישבו יהודים, בסופו של דבר תתמעט האלימות, יתמעטו דגלי אש"ף ו"חמאס", תתמעטנה המהומות האלימות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כמו שהתמעטו כל פעולות האלימות בימי 140 ההתנחלויות.חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
כן, כן. בכל מקום כזה תתמעט האלימות.רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כשיש פחות התנחלויות יש פחות אלימות.חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
כל מי שניקוט אלימות ידע את דינו.רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כשיש יותר התנחלויות, יותר חיילי צה"ל משרתים אתכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן:

גאולה כהן (התחיה):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, חברת הכנסת גאולה כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בלי ההתנחלויות שלך אפשר היה לשחרר חצי מכוחות
הביטחון. את לא מבינה את זה?

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כיהודים טובים וכוונת
מסורת ישראל אנו מקפידים תמיד להעלות את ירושלים על
ראש שמחתנו. בהצעתו מבקש חבר הכנסת חנן פורת, הנמנה
אף הוא עם אוהביה של העיר ירושלים, לחדש מנהג — הייתי
אומר — בעייתי, והוא להעלות את נושא ירושלים על
סדר-יומנו כל אימת שאיש זה או אחר מאוהדי אש"ף, מקורביו,
מבקש בהצעתו להעלות את הנושא. בלבי אין ספק, שאין
בכוונתו של חבר הכנסת פורת להיגרר לתוצאה הזאת, אך זו
עלולה להיות התוצאה בסופו של דבר.

צריך לזכור, שמבחינתנו עתיד ירושלים נחרץ באופן
חד-משמעי כאשר חוקקה הכנסת את חוק-יסוד: ירושלים בירת
ישראל. מעשינו כיום, שאנחנו בנוים את ירושלים, נועדו לחזק
את העמדה הזאת, וזו עמדה המקיפה את הציבור הישראלי
כולו כמעט, יש לגביה קונסנסוס לאומי רחב ביותר. אני חושב
שאנחנו צריכים להקפיד ולעשות מאמץ לחזק את הקונסנסוס
הזה ולהמשיך לבנות ולחזק את ירושלים.

אני לא הייתי מציע להידרש להצהרות של גורמים
פלשתיניים כאלה ואחרים ושל אנשי אש"ף, ולא הייתי גם
מתרגש מהעובדה, שככל שיתפתח ויתקדם המשא-ומתן
המדיני תתגברנה ההצעות הפרובוקטיביות מצד גורמים
קיצוניים, ולצעדנו הרב — גם מעשים פרובוקטיביים. אנחנו
רואים את המעשים — את הירי, את מעשי הרצח ביהודה
ובשומרון, וברור לחלוטין שמנסים, במעשים האלה, לחבל
במהלך המדיני וליצור מתח וסבל שלא לצורך.

ישראל, כפי שציין, בצדק, חבר הכנסת פורת, לא תקבל
ולא קיבלה שום תכתיבים בנושאים של נוהל וגם בנושאי
מהות, לא מצד בני שיחנו ולא מצד גורמים אחרים. מה שברור
הוא, אשר לנושא ירושלים, אף שאנו יודעים היטב שיש לנו
מחלוקת בנושא הזה עם הטובות שכידדותינו, לרבות
ארצות-הברית — נושא זה איננו שנוי במחלוקת, הוא נושא
שיש עליו הסכמה לאומית רחבה, ואנחנו נמשיך ונעמוד בתוקף
על אחדותה של ירושלים ועל ריבונותנו בירושלים, בכל מצב
ובכל תנאי, כלפי כל מקטרג, כזה או אחר, שיקום בעתיד וינסה
לערער את עמדתנו ואת זכותנו להיות בירושלים הריבונית
בירת ישראל.

היו"ר ש' וייס:
מה הצעתך, אדוני?

שר המשטרה ר' מילוא:

אני מציע, אדוני היושב-ראש, שהמציע יסכים אולי
להסתפק בתשובתי. אם לא, אין לי שום התנגדות לכך שהנושא
יועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:
התשובה שלך, חבר הכנסת פורת, היא "כן" או "לא"?
אתה מסתפק?

חנן פורת (המפלגה הרתית הלאומית):
אני מעדיף שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:
אדוני שר הביטחון, מסכים. רשות להצעה אחרת לחברת
הכנסת עדנה סולודר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אני אישרתי לך קריאת ביניים כי זה
בסדר, אבל אי-אפשר נאום ביניים.

חנן פורת (המפלגה הרתית הלאומית):

אני מבקש לומר לחברי הכנסת ולשר רוני מילוא: אם
מבקשים הפלשתינים להעלות את ירושלים לראש סדר-היום
של המשא-ומתן, עלינו לומר להם: אדרכה ואדרכה. אנחנו
נכונים שהנושא הזה יהיה הנושא הראשון שבו נבהיר את
עמדתנו, שאין ירושלים עומדת למשא-ומתן, ויסוכמו הדברים
בסוגיה זו בתחילת המשא-ומתן ולא בסופו, כי אחרת אנחנו
עלולים להגיע למצב, שבו נישא ונניח ונעמוד בפני שאלות
מסובכות ביותר ונעמוד גם בפני מצבים קשים ביותר, ובסופו
של דבר, כשכבר נגיע, אם אכן נגיע, לידי דבר מה, יאמרו לנו:
עכשיו, כמנה אחרונה, הבו את ירושלים. יש כאלה הנוטים
לומר: את השאלות הקשות נשאיר לסוף. ואני אומר: אדרכה,
את השאלה הקשה והנכבדה נציב על ראש סדר-היום. אם
תרצו, בפראפרזה: נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש לך תהליך משלך, תהליך של מלחמה ולא תהליך של
שלום.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה לא תהליך של שלום אלא שלום תהליך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת וירשובסקי, אני מבקש שלא לאיים על הנואם,
אתה עשית לו ככה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה מכיר אותי, שאני לא מאיים.

היו"ר ש' וייס:
כן.

חנן פורת (המפלגה הרתית הלאומית):

בשעתו, כשהתנהל משא-ומתן עם אנור סאדאת
במפד"י ויורד — ועכשיו אין זה משנה על מה נסכים בתהליך
הזה ועל מה לא — שלח סאדאת מכתב לנשיא קטר בסוגיית
ירושלים, כי גם אז הועלה הנושא הזה. במכתב הוא כתב: "אני
כותב לך כדי לאשר את עמדתה של הרפובליקה הערבית של
מצרים לגבי ירושלים. ירושלים הערבית היא חלק בלתי נפרד
מהגדה המערבית. יש לכבד ולהשיב זכויות ערביות חוקיות
והיסטוריות לעיר. ירושלים הערבית צריכה להיות בריבונות
ערבית. התושבים הפלשתינים של ירושלים צריכים להשתמש
בזכויותיהם הלאומיות הלגיטימיות בהיותם חלק מן העם
הפלשתיני בגדה המערבית", וכולי וכולי. זאת היתה עמדתו של
סאדאת, אבל אז ניצבה השאלה הזאת של ירושלים באופן
תיאורטי, היא לא עמדה במרכז המשא-ומתן על יהודה, שומרון
וגב ההר. היום המצב שונה, היום לא תוכל לדרון במכלול בלי
שתהיה הסכמה לגבי ירושלים.

אני קורא לממשלת ישראל להיענות לאתגר שמציבים
הערבים ולומר: אכן, זו עמדתנו לגבי ירושלים, חד-משמעית
— ירושלים השלמה בריבונות ישראל, בדיבור ובמעשה. מוצא
חן בעיניכם. אתם נכונים להשלים עם זה — יש לנו על מה
לדבר: אינכם נכונים להשלים עם זה — הסיקו את המסקנות.

— הצעה לסדר-היום: הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים וטלוויזיה בכבלים) —

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרחה לומר, שאני נדהמת לא רק מתוכן דבריו של חבר הכנסת חנן פורת, אלא גם מהצליל ומהטון המתגרה. מה זאת אומרת, "מוצא חן בעיניכם — יש על מה לדבר; לא מוצא חן בעיניכם — חסיקו את המסקנות"? הרי עניינה של ירושלים איננו בוויכוח, לפחות לא בתוכנו. איננו חיים בתקופת המנדט אלא בתקופה שבה יש בישראל ממשלה ריבונית ויש לירושלים עירייה יהודית-ישראלית, שכמשך שנים מפתחת את ירושלים כתבונה המעשה ובאחריות. דווקא כמצב הרגיש הזה, כמצב של המשא-ומתן, כשירותים היא לב המשא-ומתן, דווקא עכשיו אנחנו הולכים להתגרות? דווקא עכשיו אנחנו עושים פרוכקציה? איש בתוכנו אינו מערער על זכותנו, השאלה היא איך אנחנו מיישמים את הזכות הזאת, באיזו דרך, מתי, איך.

אני גם קוראת עיתונים, גם שומעת רדיו, וגם צפיתי בטלוויזיה בליל שבת בתמונות מסילואן. הלב שלי נחמץ. לא שאני חושבת שאנחנו יכולים לוותר על משהו, כהוא-זה, על ריבונותנו כירושלים, אבל כירושלים חיה אוכלוסייה נוספת. דווקא מפני שאנחנו אומרים: לנו ריבונות בירושלים — נדע לתת בה את זכות הגישה ואת זכות החיים גם לאוכלוסיות אחרות שגרות כאן בירושלים והיא קדושה גם להן.

בסיטואציה הזאת, מעשי ההתגרות שאנחנו עדים להם מצד שני הצדדים הקיצוניים, עם כל ההבדלים — עם כל ההבדלים, אני אומרת את זה בזהירות רבה — גורמים לכך שקיצוניות מביאה לקיצוניות. אני חושבת, שבעת הזאת דרושות גם קצת אחריות וגם קצת הכלגה והרבה-הרבה רגישות ותבונה.

לכן אני מציעה להסיר את ההצעה מסדר-היום — דווקא משום שאני רוצה שירושלים תהיה שלנו תמיד, ללא ערעור בתוכנו וללא מעשה פרוכקטיבי מצדנו, שייתן למישהו אחר ולו את פתחון-הפה לערער על זכותנו בירושלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת עדנה סולודר.

גרשון שפט (התחיה):

אולי אפשר להסתפק בהודעה.

היו"ר ש' וייס:

הוא כבר לא יכול עכשיו להסתפק בהודעה.

גרשון שפט (התחיה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שעל רקע העובדה שהוא לא הסתפק, אני אפשרתי הצעה אחרת.

אנחנו עוברים להצבעה. מי שהוא בעד דיון בוועדה — יצביע בעד, ומי שהוא נגד — זה תמיכה ברעיון של חברת הכנסת עדנה סולודר. נא להצביע. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 6

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 5

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה בעד, חמישה מתנגדים.

יגאל הורביץ (הליכוד):

זה לא נקלט.

היו"ר ש' וייס:

אתה נגד, נכון?

קריאות:

בעד.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. שבעה בעד, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. הנושא

יידון בוועדת החוץ והביטחון.

ח. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים

וטלוויזיה בכבלים), התשנ"ב — 1991*

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
הנמקה מהמקום, אני מניח שאני אוכל להסביר. העניין פשוט.

בחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו נקבעו מגבלות לגבי האפשרות של מי שיש לו זיכיון לטלוויזיה בכבלים, או מי שיש לו חלק בעיתון יומי, להשתתף במכרזים של הערוץ השני. המגבלה נמוכה יחסית; זאת אומרת, לפי המצב היום, מי שיש לו יותר מ-10% בטלוויזיה בכבלים, או שיש לו עיתון, איננו יכול להשתתף במכרזי הערוץ השני, עד שיעור מסוים.

הממשלה הגישה לכנסת הצעת חוק — והיא עברה קריאה ראשונה — שנועדה לאפשר הגדלת חלקם של העיתונים, זאת

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום שלנו. אני מומין עכשיו את חבר הכנסת אברהם פורז, שיביא לפנינו הצעת חוק תחת-ק"ב. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים וטלוויזיה בכבלים), התשנ"ב — 1991. אני לא מבין כלום. אני מבקש להסביר ליושב-ראש.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אומנם יש לי דקה — — —

היו"ר ש' וייס:

דקה וחצי.

— הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים וטלוויזיה כבבלים); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת —

בכל מקרה, הצעת החוק הוגשה לפני שהעניין הזה היה ברור, ואני מבקש לאשר אותה בקריאה מוקדמת ולהעבירה לאותה ועדה מיוחדת לעניין הערוץ השני בטלוויזיה, ועדת-קורפו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה מסכים?

שר המשטרה ר' מילוא:

אני מסכים, מאחר שהנושא נמצא בדיון בוועדה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני מודה לממשלה.

אומרת, אפשרות של מי שהוא בעלים של עיתון להשתתף במכרז כזה. מאחר שחשבתי שאין זה מן הראוי לקפח את בעל הזיכיון בטלוויזיה בכבלים מול בעל עיתון, כאשר בעל עיתון לפעמים יש לו גם זיכיון בכבלים, אבל בכל מקרה, אין שום סיבה שהמצב של בעל זיכיון בטלוויזיה בכבלים יהיה גרוע ממצבו של בעל עיתון. זה לא אומר שהם יקבלו את הזיכיונות. מדובר רק בהסרת המגבלה, בהסרת החסימה של עצם יכולת ההשתתפות.

מה שמתגבש בוועדה המיוחדת של הכנסת לעניין הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, המכונה כעגה ועדת-קורפו, הוא אכן להשוות בין מעמדם של בעלי עיתונים ומעמד בעלי זיכיון בטלוויזיה בכבלים. אם כך יהיה, אזי בעצם הצעת החוק שלי לא צריכה טיפול נוסף, כי זה יסודר בוועדה.

ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

פקודת המועצות המקומיות (מס' 16), התשנ"ב—1991, והצעת חוק לעידוד סילוקם של מבנים בעלי חזות מוזנחת, התשנ"ב—1991 — שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה; הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 5), התשנ"ב—1991, והצעת חוק שוויון ההודמנויות בעבודה (תיקון), התשנ"ב—1991 — שהחזירה ועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, מכיוון שיש לנו זמן עד להצבעה, כי עדיין לא צלצלנו, אני מבקש מסגנית מזכיר הכנסת למסור לנו בינתיים הורעה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת —

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק לתיקון

י. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים

וטלוויזיה בכבלים), התשנ"ב—1991

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

— אין

נגד

— אין

נמנעים

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים וטלוויזיה בכבלים), התשנ"ב—1991, לדיון מוקדם בוועדה המיוחדת לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אם כן, הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים וטלוויזיה בכבלים), התשנ"ב—1991, עוברת להכנה לקריאה ראשונה לוועדה המיוחדת לערוץ השני, כך קוראים לה. חבר הכנסת פורז, קוראים לוועדה "הוועדה המיוחדת לערוץ השני"?

שר המשטרה ר' מילוא:

הרשת השנייה.

היו"ר ש' וייס:

הרשת השנייה. הוועדה הזאת תטפל בנושא, כמקובל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו כבר יכולים להצביע על הצעת החוק של חבר הכנסת פורז — או בעוד דקה.

קריאה:

אפשר, אפשר.

היו"ר ש' וייס:

כן?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

איש לא יטען.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע? יבוא חבר כנסת שיטען מה שיטען. מה אני אעשה? טוב, נצביע. זו הצבעה מס' 5.

שושנה ארבל-אלמולילנו (העבודה):
לאן תועבר ההצעה?

היו"ר ש' וייס:

לוועדה המיוחדת לערוץ השני.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 11

יא. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב — 1991*

(קריאה ראשונה)

הזה. היא משכה כ-15 חוקים יחד. כאשר חוק ההסדרים לא עבר במליאה לפני שנה וחצי. הממשלה מעוניינת מאוד בחוק הזה, ובצדק, ואני חושב שכל אורח במדינת ישראל צריך להיות מעוניין בו. שכן הוא נוגע בתחומים שלמעשה קשה לנו מאוד לטפל בהם היום, ואני חושב שאם מדינת ישראל רוצה לשמור על ניקיון חייה הציבוריים, היא צריכה לדאוג לכך שגם בעמותות מהסוג הזה אפשר יהיה לדעת את מהלך העניינים.

כמרכן מוצע לקבוע, כי הסעיף יחול לא רק לגבי נישום כהגדרתו לפי פקודת מס הכנסה, כלומר מי שהיתה לו הכנסה בשנת המס, אלא גם לגבי מוסד ציבורי כהגדרתו, ומלכ"ר כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף. בדרך זו יובהר כי ניתן לחייב בניהול ספרים גם את הגופים האמורים, הטוענים היום כי התקבולים שהם מקבלים אינם הכנסה בידם וכי לא ניתן לחייבם בניהול ספרים.

אני רוצה גם לומר, שנציב מס הכנסה הבטיח, שבמקרים שבהם העמותה קטנה מאוד, מגייסת כמה אלפי שקלים, היא תהיה פטורה מניהול הספרים. כמו הנוהל הקיים בעסקים הרגילים — כך יהיה גם כאן.

לפיכך, אני חושב שטוב תעשה הכנסת אם תקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה ותעבירה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת הכספים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שוחט על יוזמתו ועל דבריו הפתיחה שלו. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. אני ממליץ שהדיון יהיה במסגרת של שלוש דקות לכל דובר, אבל אם מישהו לא יוכל לתמצת את דבריו בשלוש דקות, נהיה גמישים במקצת. חבר הכנסת אברהם פורז — איננו באולם. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מוותר. אדוני.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין — איננו באולם. חבר הכנסת חגי מירום — איננו באולם. חבר הכנסת צ'רלי ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה שחל.

משה שחל (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן — איננו באולם. חבר הכנסת רענן כהן — איננו באולם. חברת הכנסת נאוה ארד — איננה באולם. חבר הכנסת מיכה גולדמן — איננו באולם. חבר הכנסת אברהם כ"ץ-יעוז — איננו באולם. חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה. את לא חייבת לוותר.

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם — בייגה — שוחט, שיביא לפנינו הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב — 1991, לקריאה ראשונה. זוגם הצעת חוק שלו, והוא יפתח את הדיון. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לקריאה ראשונה הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב — 1991.

הצעת החוק הזאת אומצה על-ידי בעצם מהצעת חוק של הממשלה, שהונחה לפני כשנה על שולחן הכנסת, עברה לדיון בוועדת הכספים, ומשם היא נמשכה החוצה יחד עם קבוצה שלמה של חוקים.

מצאתי לנכון להגיש את הצעת החוק הזאת כהצעת חוק פרטית, היא עברה את הקריאה הטרונית בהסכמת הממשלה, היא נדונה בוועדת הכספים, ועברה, אם אינני טועה, פה אחד לקריאה ראשונה במליאה.

אני רוצה לומר בכמה מלים כמה מדובר. מדובר בקטע של המשק הישראלי, אשר בו מס הכנסה למעשה אינו שולט, והוא הקטע של העמותות והמלכ"רים — מוסדות ללא כוונת רווח. בסעיף 130 לפקודה, בנוסחו הנוכחי, מעניק נציב מס הכנסה סמכות להורות על ניהול פנקסים אך ורק לגבי ההכנסות שמקורן בעסק או במשלוח-יד. לגבי הכנסות ותקבולים אחרים אין חובת ניהול פנקסים. לפיכך, מוצע להרחיב את סמכות הנציב ולאפשר לו להורות על ניהול פנקסים גם לגבי הכנסה שאינה מעסק או ממשלוח-יד.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אתם יכולים לתאר לכם, שיש אלפים ואולי עשרות אלפי גופים שחלק מהכנסותיהם או כל הכנסותיהם מתרומות ומכספים מהסוג הזה, או ממענקים, הפעילות היא רחבה וענפה, ומס הכנסה במצב החוקי היום קצרה ידו מלהורות להם להכין ספרים ולנהל אותם כפי שצריך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת שוחט, כשביל מה אתה צריך את החוק הזה?

אברהם שוחט (העבודה):

אני צריך את החוק הזה כדי שבמדינת ישראל, גם אגודות ספורט, גם עמותות, גם ישיבות וגם גופים הנקראים עמותות, והם מלכ"רים ויש להם הכנסה הנובעת לארדווקא מהעיסוק — מס הכנסה יוכל להורות להם על דרך תקניה של ניהול הספרים, כדי שכולנו נדע כיצד העסקים האלה מתנהלים. היום אין סמכות בידי הנציב. הממשלה חשבה שזה נכון, אנחנו חשבנו שזה נכון, מליאת הכנסת חשבה שזה נכון, ואני —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הממשלה לא ידעה על זה?

אברהם שוחט (העבודה):

לא, הממשלה משכה את זה. עובדה שזה התקבל בקריאה טרומית בהסכמת הממשלה. הממשלה משכה לא רק את החוק

— הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87):
הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 34) —

עדנה סולודר (העבודה):

אני רוצה להגיד מהמקום מלה טובה לחבר הכנסת אברהם שוחט, שמביא את החוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

אולי למיקרופון, חברת הכנסת סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כל הכבוד לחבר הכנסת אברהם שוחט, שהביא חוק לניהול חקין.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, בבקשה. אחריה — חבר הכנסת שבח וייס.

שושנה ארבל-אלמולינו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט מחייבת את הצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה ומברכת על יוזמתו של חברי, חבר הכנסת אברהם שוחט.

הנושא של גביית מס הכנסה הוא גם נושא חינוכי מדרגה ראשונה. אילו הקפידו שלטונות מס הכנסה על גביית מס כמתחייב מהחוק, מכל נישום ומכל מי שיש לו הכנסה חייבת במס, היו הכנסותיה של מדינת ישראל היום גדולות הרבה יותר מכפי שהן. זה דבר אחד.

דבר שני, בעצם העובדה שיש גם אי-הקפדה על מילוי החובה המוטלת על האזרח, ועל אחת כמה וכמה אי-הקפדה בגביית מסים מהאזרחים, נוצר מצב של הפקרות מוחלטת כאשר לא אחת גם נישומים וגם מי שחייבים בתשלום מס הכנסה מתפארים בפני חבריהם האחרים, אם במסיבות ליל-שבת ואם במסגרות אחרות, עד כמה הם "מסדרים" את מס הכנסה ולא משלמים אנורה שחוקה אחת.

היום קראתי בעיתון, שההון השחור מגיע ל-16% מהתוצר הלאומי הגולמי, וזה מתקרב ל-18 עד 20 מיליארד שקל. הכסף הזה חסר למדינת ישראל, כסף שהיא יכולה להשתמש בו לצרכים חיוניים רבים: ליצירת מקורות תעסוקה, לפיתוח, לפיתוח תשתית — כל הדברים הללו, בהחלט, חשובים לאין שיעור. נוצר אצלנו מצב, כאילו לממשלה הזאת לא אכפת, ואזרחים רבים לא משלמים מס הכנסה כמתחייב, והם גיבורים גדולים, דבר שאין להשלים עמו ואי-אפשר לעבור עליו לסדר-היום. הממשלה, ובמיוחד משרד האוצר, חייבים לא רק לעשות מרי פעם בפעם מבצעים כדי לגבות את המס המגיע

למדינה כדת וכדין, אלא צריכים למצוא את השיטה המתאימה, שלפיה כל נישום מעל גיל 18, אשר יש לו הכנסה חייבת במס, ישלם את המס המוטל עליו.

דבר זה איננו אמור רק לגבי מלכ"רים ולגבי אלה שהם משוחררים מתשלום מס, כמו מוסדות הפועלים שלא למטרות רווח, אלא לגבי כל נישום וכל אזרח במדינת ישראל. אם הדבר הזה ייעשה, ותימצא השיטה הנכונה, אני חושבת שיהיה אפשר להגדיל את הכנסות המדינה ולהשתמש בכספים הללו לצרכים החיוניים כל-כך של המדינה.

על כן, אני תומכת בהצעת החוק ובהעברתה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אני מצטרף למברכים. זו הצעת חוק יוצאת מן הכלל. אני ממליץ לכולם שיצביעו מייד.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, אנו ניגשים כעת להצבעה על הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב — 1991, של חבר הכנסת אברהם שוחט — קריאה ראשונה. בבקשה, זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה — 22

נגד — 3

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לחיקון פקודת

מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב — 1991,

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 22, נגד — שלושה, אין נמנעים. אני קובע כי הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (מס' 87), התשנ"ב — 1991, בקריאה ראשונה, תועבר לוועדת הכספים של הכנסת. תודה רבה.

ב. הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 34), התשנ"ב — 1991*

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' דיין:

רבותי, אנו ניגשים כעת להצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 34), התשנ"ב — 1991, בקריאה ראשונה — של חברת הכנסת נאווה ארד.

נאווה ארד (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה חברת הכנסת אורה נמיר ולחברי ועדת העבודה והרווחה, שהביאו לכנסת אחרי הקריאה הטרונית את חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 34), שבא לעשות צדק עם עובדי המדינה שנמנעים מלחזור לעבוד

ביותר מ-400 חברות ציבוריות, ולא רק במדינה ממש, וכן לעשות צדק עם אנשי צבא קבע, עם חיילים וקצינים שהיום מורידים מהם את הקצבה.

החוק מוכר לכם, אני מקווה שתעבירו אותו בקריאה ראשונה ונביא אותו לקריאה שנייה ושלישית, כי האנשים האלה מחכים לנו. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. אני עובר עכשיו על רשימת הדוברים. חבר הכנסת יאיר צבן — איננו. חבר הכנסת אברהם שוחט — איננו. חבר הכנסת חיים אורון — איננו. חבר הכנסת צירלי

אני רוצה לציין, אדוני היושב-ראש, נוסף על הנימוקים החיוביים שהזכירה חברת הכנסת ארד, שהתיקון בהצעת החוק הזאת יכול להביא לשירות המדינה כוחות מעולים, אשר המגבלה הקיימת היום בחוק מונעת מהם לבוא לשירות המדינה, מכיוון שנשללת מהם הקצבה הזאת. התיקון הזה בהחלט בא לאפשר למשך כוחות מעולים לשירות המדינה, ועלי-י זה נעשיר אותו בכוחות טובים.

אני תומכת בהעברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' דיין:

רבותי חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 34), התשנ"ב—1991, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה. הצבעה נעימה. זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה — 28

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה

(גמלאות) (תיקון מס' 34), התשנ"ב—1991,

לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

רבותי, תם סדר-היום. הישיבה הבאה — מחר, יום שלישי, עשרה בטבת התשנ"ב, 17 בדצמבר 1991. כל טוב לכם ולילה טוב. הישיבה סגורה.

ביטון ויתר. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר גם כן ויתר. חבר הכנסת דוד ליבאי ויתר. חבר הכנסת שכח וייס.

שבח וייס (העבודה):

זאת הצעת חוק יוצאת מן הכלל. כדאי להצביע מהר.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת רענן כהן ויתר. חבר הכנסת חגי מירום ויתר. חבר הכנסת אברהם פורז איננו. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין איננו. חבר הכנסת מיכה גולדמן איננו. חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ ויתר. רבותי, אנו ניגשים כעת להצבעה.

עדנה סולודר (העבודה):

הייתי רשומה.

היו"ר ש' דיין:

חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה, מהמקום.

עדנה סולודר (העבודה):

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ואני מקווה שאהיה פה לכולם, ולומר יישר-כוח לנאווה ארד, שהיא בעינינו החי שהיה כמעט מת. אני מאחלת לה בריאות, ושתזכה גם לחוקים טובים וגם לחיים ארוכים.

היו"ר ש' דיין:

תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו. מותרת, מצטרפת לברכות. אולי בשתי דקות תיתני ברכות מהמקום?

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומכת בהצעת החוק אשר הובאה על-ידי חברת הכנסת נאווה ארד, ואני רוצה לברך אותה, קודם כול, בכריאות טובה, שהיא תמשיך ליזום העלאת הצעות חוק כאלה כאן בכנסת.

הישיבה ננעלה בשעה 18:03.